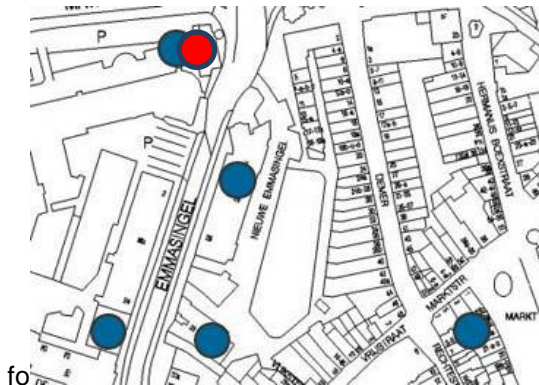

Lichttoren 2-344

Korte omschrijving

Het **FABRIEKSGEBOUW met LICHTTOREN** van de NV Philips bestaat uit twee haaks ten opzichte van elkaar geplaatste bouwmassa's van zes lagen. Beide delen bestaan uit skeletbouw van gewapend beton in een voor die tijd in Nederland nieuwe constructietechniek. Het opvallend grote raamoppervlak bevat stalen ramen met kleine roedenverdeling.

Van het oudste rechtergedeelte, ontworpen door A.G. Beltman, is op de hoek de liftschaft afgewerkt met een torentje met overstekend tentdak.

Het linker gedeelte met de Lichttoren werd ontworpen door L.S.P. Scheffer, in het bureau TABROS samenwerkend met D. Roosenburg. De architectuur is hier strakker, de ramen zijn breder.

Het geheel is in cultuurhistorisch en stedenbouwkundig opzicht kenmerkend voor de invloed van Philips op het stadsbeeld van Eindhoven.

Datum van aanwijzing: 27-08-2001

Datum van registratie: *24-06-2002

Rijksmonument nummer complex: 518716

Rijksmonument nummer pand: 518717

Redengevende omschrijving

COMPLEX

Inleiding.

In 1891 startten F. Philips en zijn zoon G. Philips met de fabricage van kooldraadgloeilampen in een voormalig textielabriekje aan de Emmasingel in Eindhoven. Het hier beschreven complex Emmasingel is ontstaan in opdracht van Philips, als gevolg van de enorme groei die het bedrijf aan het begin van de twintigste eeuw doormaakte. De meeste gebouwen van het fabriekskomplex zijn gelegen op een rechthoekig terrein in het centrum van Eindhoven. Aan de noordzijde wordt dit terrein begrensd door de Mathildelaan (die parallel aan de spoorlijn loopt), in het westen door de Vonderweg, in het zuiden door de Willemstraat en in het oosten door de Emmasingel. Een aantal kantoorpanden aan de Willemstraat zijn direct toegankelijk, voor het overige deel is het terrein niet openbaar. Aan de overzijde van de Emmasingel bevinden zich nog enkele objecten die tot het complex gerekend kunnen worden, hiertoe behoort ook het textielabriekje waarin de eerste productie van Philips tot stand kwam. Deze panden zijn niet op een besloten terrein geplaatst maar vormen een onderdeel van de totale bebouwing van het centrum. De vroegste nog bestaande bebouwing op het besloten terrein aan de Emmasingel stamt uit 1911, vanaf het begin van de twintigste eeuw zijn binnen dat gebied steeds gebouwen toegevoegd maar er zijn ook objecten gesloopt ten gunste van nieuwbouw. De

Rijksmonument

bebouwing bestaat vooral uit industriegebouwen waarvan er een groot aantal door de architecten L. Scheffer en D. Roosenburg zijn ontworpen (later waren zij samen werkzaam in het architecten en ingenieursbureau TABROS en hebben in die samenstelling meerdere opdrachten van Philips uitgevoerd). Aan de buitenranden van het gebied zoals aan de Willemstraat en Vonderweg zijn enkele kantoren geplaatst. Deze panden volgen het verloop van de straten, verder zijn de objecten ogenschijnlijk willekeurig geplaatst. De betonnen verdiepingsgebouwen aan de Emmasingel en op de hoek van de Emmasingel met de Mathildelaan zijn gezichtsbepalend voor het complex. Door hun schaal domineren zij in de verdere kleinschalige stedelijke omgeving. Het aantal te beschermen objecten binnen het boven omschreven gebied bedraagt vijf, ze liggen voornamelijk parallel aan de omsluitende straten en spoorlijn, aan de oostelijke en zuidelijke randen van het gebied.

Omschrijving.

Het betreft een aantal fabrieksgebouwen, aan het eind van de jaren twintig van de twintigste eeuw in opdracht van Philips uitgevoerd. Deze fabrieksgebouwen kenmerken zich door een functionele vormgeving, uitgevoerd in beton. De kantoorgebouwen, uit dezelfde periode als de fabrieksgebouwen, hebben een meer uiteenlopende verschijningsvorm. Het betreft de gebouwen: ED/EC (de Lichttoren), De Witte Dame (vm. EE/EF/EG/EH), EHH (Willemstraat 20A), EM (Emmasingel 29) en EN (vm. textielabriekje, thans bedrijfsmuseum).

Waardering.

Het complex van de Philipsgebouwen aan de Emmasingel is van algemeen belang. Het geheel heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de sociaaleconomische ontwikkeling van de nijverheid, in het bijzonder de stichting van de op nationaal niveau belangrijk zijnde Philipsfabrieken en als visualisatie van de typologische ontwikkeling van kleinschalige gebouwen tot grootschalige hoogbouw voor de industrie. Het heeft innovatieve waarde vanwege de grootschalige en technisch uitgewerkte toepassing van gewapend betonconstructies. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de uiterst sobere, maar indrukwekkende vormgeving van een deel der gebouwen en als voorbeeld van de toegepaste combinatie van bouwelementen; het is tevens van belang in het oeuvre van de architect Roosenburg. Het geheel is tevens van belang vanwege de gaafheid van het ex- en interieur. Het is zeldzaam wegens opzet en constructie en als samenhangend industrielandchap langzamerhand zeldzaam.

Inleiding.

FABRIEKSGEBOUW ED is het meest markante deel van dit object en staat algemeen bekend als de "Lichttoren". Het pand ligt op de hoek van de Emmasingel met de Mathildelaan, aan de rand van het complex. Het is een groot L-vormig gebouw waarvan de hoekbebouwing driezijdig afgeschuind is. Dit blok ligt iets schuin ten opzichte van de langgerekte vleugel aan de Mathildelaan. Het gebouw is in 1921 gebouwd naar ontwerp van architect L. Scheffer in functionalistische stijl. Aansluitend aan de vleugel aan de Mathildelaan bevindt zich het Philipsgebouw EC. Dit voormalige hoofdgebouw is nu in gebruik als kantoor. Dit pand is in 1911 gebouwd.

Omschrijving.

Het gehele pand is zes lagen hoog en heeft een plat dak. Het oudste gedeelte (EC) heeft een L-vormige plattegrond, onder een plat dak. Op de hoek is een kleine torenachtige opbouw met tentdak geplaatst. Dit dak staat op een overstek, ondersteund door grote klossen. Het gedeelte ED heeft een langwerpige plattegrond, naar de hoek met de Emmasingel toe uitwaaiend. Deze hoekpartij heeft drie schuingeplaatste zijden. Aan de uiteinden van de gevel en op de hoeken zijn uitstekende liftschachten geplaatst. Deze liftschachten steken iets boven de dakrand uit. De constructie van het gehele pand bestaat uit een gewapend betonskelet, ook de gevels zijn uitgevoerd in beton en witgeverfd. Pand EC heeft grote vierkante ramen, voorzien van ijzeren kozijnen met een kleine roedenverdeling. De gevelwand van ED is geheel gevuld met brede ramen welke eveneens van ijzeren kozijnen met een kleine roedenverdeling zijn voorzien. De ramen op de bovenste verdieping

Rijksmonument

zijn, evenals de ramen in de torenachtige opbouw, kleiner. Aan de bovenste randen van het gebouw EC en de liftschachten zijn decoraties aangebracht door een reliëfwerking in het beton. Op de top van de liftschachten zijn dat horizontale banden. Ook op de gevel, direct onder de dakrand zijn de banden aangebracht, ter plekke van de liftschachten gaan deze over in bol uitstekende elementen.

Waardering.

De lichttoren met annexen van de Philipsgebouwen aan de Emmasingel is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de sociaaleconomische ontwikkeling van de nijverheid, in het bijzonder de stichting van de op nationaal niveau van belang zijnde Philipsfabrieken en als visualisatie van de typologische ontwikkeling van de grootschalige hoogbouw voor de industrie.

Het heeft innovatieve waarde vanwege de grootschalige en technisch uitgewerkte toepassing van gewapend betonconstructies.

Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de uiterst sobere, maar indrukwekkende vormgeving van een deel der gebouwen en als voorbeeld van de toegepaste combinatie van bouwelementen; het is van belang in het oeuvre van de architect Scheffer.

Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel en straat bekend als waarmerk van de 'lichtstad' Eindhoven.

Het is tevens van belang vanwege gaafheid van het ex- en interieur.

Het is zeldzaam wegens opzet en constructie.